

La n° 3. E interesant să se compare boierii lui Mihnea-Vodă cu aceia ai urmaşului lui în 1510, «Vlad-Vodă fiul lui Vlad» (Vlăduță). De la acesta avem un act dat с ДРИДУ (Dridu; v. Const. Căpitanul, p. 49, nota 4), 10 Iulie 7019 (1511), pentru «jupan Nichifor», care cumpărase moșie la Rogozești, de la Bărbăteiu, Stan, Coman și jupanița Mânzea, pentru aspri (să fie «slobod de slujbe și dajde pe 7 ani», de бир и да ЧИИЕТ КЕАНКС КОИКС¹). Barbu rămîne Ban, Pîrvul e supt Vlad «fost Vornic», și se adaugă un Bogdan biv-Vornic care jucase un rol supt Radu-cel-Mare, cumnatul său (Al. Lăpădatu, *Vlad-Vodă Călugărul*, 1903, p. 31, nota 1; p. 65); fostul Spătar Horvat («Haorvat») e acum Vistier; Spatar e un «om nou», Semca[†], nici Neagoe Comisul, de bună samă viitorul Domn, nu ieșise la iveală mai înainte; dar Stolnicul e tot Ioan («Ivan»); Stanciul, Marța sînt: Păharnic și Postelnic, iar Mare-Logofăt găsim pe Onța (scriitorul e Nicola; pecete mică).

Prin urmare Pîrvuleștii, fiii lui Neagoe cel vechiu, cari aveau oare care însemnătate supt Basarab al II-lea și un rol de frunte supt Radu-cel-Mare (n^{le} 1, 2), aduc scurta stăpînire a lui Mihnea, o schimbă cu a lui Vlăduță, până ce la urmă pun în Scaun pe propriul lor nepot Neagoe, fiu poate al unei surori a lor, Neaga (numită după întăiul Neagoe) și al aceluiași Basarab al II-lea, supt care ei își începuse cariera. Cf. vol. III, p. XLIV; Cron. lui Const. Căpitanul, p. 31, nota 1; p. 32, nota 1. Lăpădatu, *o. c.*, p. 31, nota 5. Nu s'ar putea admite că Neagoe a fost, cum spune Constantin Căpitanul, fiul Pîrvului: nu s'a văzut nici odată în istoria noastră și nici nu se poate înțelege din punct de vedere moral, ca fiul unui boier să fie declarat fiul unui Domn de însuși acel ce era socotit tatăl său, care să

¹ Pentru «oastea cea mare» (expediția personală a Domnului), v. I. Bogdan, în *An. Ac. Rom.*, XXVI, p. 113 și nota 9.

iea pe urmă întâiul loc între sfetnicii Voevodului creat prin această mărturisire rușinoasă.

La n° 4. De la Basarab al III-lea (Neagoe) s'a tipărit sau re-sumat în colecțiile românești (decî nu la Venelin) următoarele acte interne:

1. Actul din 29 Septembre 1512, în *Arch. ist.*, I¹, p. 142.
2. Actul din 3 Maiu 1518, în *Studii și Doc.*, V, pp. 169-70, n° 2.
3. Actul din 6 Maiu 1519, în ediția lui Const. Căpitanul, p. 49, nota 4.
4. Actul din 9 Iulie 1520, în *Studii și Doc.*, V, pp. 473-5, n° 1 (cf. *ibid.*, pp. 706-8).
5. Actul din 30 Novembre 1520, *ibid.*, p. 170, n° 3.

Cf. Ștefulescu, *Măn. Tismana*, ed. a II-a, p. 177. La Ac. Rom., între actele depuse ale Bărcăneștilor, se află unul a cărui dată e îndreptată greșit: Tîrgoviște, 20 Septembre 7112 (poate 7026, căci boierii — afară de Barbul Stolnic — corespund n^{lui} 2 de aici), prin care se întărește lui Șerban Spătarul ocina la Băcleșul (scrie Stoica Grămătic).

Boierii din actul nostru, puțin deosebiți de cei ce se constată în 1520, represintă ultima formă a Divanului lui Basarab, care muri peste cîteva luni, în Septembre următor.

La n° 5. De la Vladislav-Vodă s'a tipărit un document în *Arch. ist.*, I¹, p. 104 (Dridu, 24 Iulie 1524). Cf. Bogdan, *Doc. și regeste*, p. 167. El nu dă, ca acel de aici, descendența Domnului din «Vladislav-Vodă» (să fi vrut Vladislav a se da drept fiul lui Vladislav Dan cel înlocuit de Țepeș? Ar fi avut atunci vr'o șeptezeci de ani!). În ceia ce privește boierii, observăm lipsa în documentul nostru a Banului Pîrvu; abia cîteva nume sînt aceleași în 1524 și 1525. Data acestui act ajută să arăte (cf. vol. III, p. XLVIII) că lupta pentru tron, între Vladislav și Radu de la Afumați, care-l răpuse la sfîrșit, nu s'a mîntuit în Februar 1525, ci simțitor mai tîrziu, de și în același an. E adevărat că n'avem nici o dovadă despre aceasta, ci puținele știri arată că Vladislav, chemat la Poartă în iarna 1524-5, nu mai fu lăsat să plece¹. Cu toate că sînt sigur că am copiat

¹Însă raportul venețian din Februar 1525, în «Marino Sanudo, vol. XXXVIII», pe care-l citează Hammer (*Gesch. des osm. Reiches*, II, al ediției din Pesta, p.

data exact, aș fi aplecat să admit că documentul e din 1524 (cf. și actul din 13 Iulie, București, fără an, în Bogdan, *o. c.*, pp. 163-5), dacă nu s'ar ivi printr'aceasta o greutate. Anume că boierii, precum s'a spus, nu sînt aceiași în documentul din *Arch. ist.* și în al nostru. În cel d'întăiu găsim ca Vel Logofăt pe Teodor, care se întîmpină (Bogdan, *o. c.*, p. 167) și în 1523. Decî e *vechiul* Logofăt, pe cînd aici Logofăt e Drăgan, unul *noû*. Și lipsa lui Pîrvu, care părăsi numai după cîtva timp pe Vladislav (acum cred că *după* vara anului 1524), are însemnătatea sa. Ar ieși că Pîrvuleștii aû sprijinit pe Vladislav pînă în ultimul moment, făcîndu-l apoi să cadă prin desertîunea lor.

Bibl. Ac. Rom. a căpătat de curînd în deposit (Hîrtille Bărcăneștilor) unul dintre cele d'întăiu acte din Domnia statornicită a lui Radu de la Afumați. Printr'acest act, datat: Tirgoviște, 17 Decembre 7034 (1525), «Radu-Vodă fiul lui Radu» dă lui ϕκτϑα moșie la Crăcmarî, luată de la Radul Covlătiriû, și la Băbeanî (plata în aspri), la Albești, Rătunda și Neagovanî. Marturii — și aceasta ne interesează aici — sînt în parte boieri din *vechiul* Divan (1523-4) al lui Vladislav, dar nu găsim pe nici-unul din cei noî ai acestuia. Lista cuprinde pe: «Pîrvul de Craiova» Vel Ban, Teodor Vel Logofăt, Dragomir Spătarul, Șerban Stolicul, Badea Postelnicul, — toți trădători și, ca noî dregători, pe Manea Vel Vornic, Neagoe Vel Vistier, Radul Comis, Radul Păharnic, Mihnea Vel Postelnic, Bălaur Logofăt, pe lîngă bătrîni mazili, ca Drăghici Biv Vornic, Radul biv Logofăt (serie Tudor Grămătic).

Dar întrebarea se hotărește, prin cîteva acte nouă, re-sumate saû menționate de d. Bogdan în *Doc. și regeste*, pp. 270-1, n° xci. În Maiû 1525 încă, Vladislav e în București. La 7 Decembre — anul e evident 1525 — Radu-Vodă anunță Brașovenilor că Vladislav a fost bătut și tăiat de Banul Pîrvu, în părțile oltene. Năvălirea aceasta din urmă pornise din Mehedinți: decî Vladislav, care în Maiû, Iunie și

Iulie se află la București, luptă împotriva lui Radu, care stătea, și în Februar și în Decembre, la Tîrgoviște. Vladislav nu mai era în 1525 Domnul Sultanului, de supt ochii căruia se furișase nu știm cum; dar îl vor fi ajutat Turcii de la Dunăre. Ardelenii, cum se vede din Socotelile Sibiiului, nu voia să știe decît de Radu, căruia erau gata să-i trimeată mireasa, fata cea mică a lui Neagoe (Hurmuzaki, XI, p. 849; socoteli brașovene n'avem pentru acest an).

La n° 6. Acest Vlad e Vlad înecatul, care se dădea drept fiul lui Vlăduță, mort la vrîsta de aproape optsprezece ani, ceia ce deschidea calea căutătorilor de filiații (Lăpădatu, *o. c.*, p. 63, nota 2). Documente de la el se cunoșteau două (Venelin, pp. 149-52).

La n° 7. Documente de la Radu Paisie (fiu al lui Radu-cel-Mare; căci al lui Radu de la Afumați nu e; în documentul din vol. V, p. 289, n° 2, el pomenește pe *acest* Radu și, mult înainte, lingă Vlad Călugărul, pe «părintele său») se cunosc pînă acum următoarele:

1. Act din 24 Novembre 1537, în vol. V, p. 289, n° 2;

2. Document fără dată, în vol. V, p. 290, n° 1. Judecînd după boieri (apariția lui Tatul Vel Logofăt, atunci cînd el nu capătă această demnitate, în locul lui Vlaicul, decît în 1540 — Bogdan, *Doc. și regeste*, p. 279, n° CXIV; p. 284, n° CXXXI — și lipsa Banului Șerban, care dispare la 1539 — Bogdan, *Doc. și regeste*, p. 277, n° CIX), el e posterior anului 1537.

3. Act din 23 Octombrie 1544 (nu 1546, cum s'a tipărit, v. Hurmuzaki, XI, p. 1, nota 2), în *Arch. ist.*, I¹, p. 49.

3. Act din 15 Mart 1542, resumat în Hurmuzaki, XI, p. 887.

Adaug documentul inedit (colecția Al. Tzigara-Samurçaș), din Tîrgoviște, 14 Septembrie 7049 (1540), cu următorii boieri: Staico Vor., Vlaicul biv Log., Tatul Log., Drăghiș biv Spat., Udriște Vist., Stroe Vel Spat., Stoica Păh. (nemenționat aiurea), Badea Comis, Albul Stol., Badea ~~mas.~~, Vel Post., și Pădure Logofăt.

N° 7 de aici are o mare importanță, fiindcă e din cele,

d'întăiū lunī de Domnie ale lui Radu-Vodă. E interesant că în fruntea Divanului noului Domn se află tot cei trei mari fruntași bătrîni ai boierimii muntene, cari făcuse, încunjurase și ucisese la sîrșit pe Vlad-Vintilă (Cron. lui Constantin Căpitantul, p. 53, nota 2). Indată se raliă la dînsul și Tatul (Bogdan, *Doc. și regeste*, p. 184, n° CLXXIX). Și Udriște Vistierul figurează supt amîndoi Domnii; Vintilă Vornicul înnaintase, urmînd norocului (*ibid.*, pp. 302-3).

N° 8 e, fără nici-o îndoială, din 7008 (ЖИ, nu ЖИ). Cf. boierii cu cei din n° 1. L-am pus însă la data însemnată în copiile mele.

Data n° 9 oferă dificultăți: încă din Mart al acestui an (Hurmuzaki, IX, p. 1) nu mai era Domn Radu, ci Mircea Ciobanul. Afară de trei boieri (Dragomir, Radul, Stanciu), Divanul corespunde celui de la n° 3 din lista de documente dată mai sus. L-aș pune, prin urmare, în 1544. Mircea-Vodă luă dintre ultimii boieri ai lui Radu pe Coadă și Badea, iar dintre mazilii pe Vintilă Vornicul, pe Radu Pașadia (de la n° 7). Pe urmă, firește, sportul cu măcelurile al noului Domn făcu o strașnică încurcătură în lanterna magică a Divanurilor.

E important și numele lui Datcu Armașul, căruia îi face o danie și Radu Paisie (vol. V, p. 289, nota 1). E Datcu al doilea, soțul Calei din Brîncoveni (*ibid.*, pp. 638-9). — La Udriște, dregătoria trebuie să fie *Vistier*.

La n° 10. Între hîrțile Bărcăneștilor se află un act al lui Mircea-Vodă, dat tot în București, unde Ciobanul a stat exclusiv, părăsind Tîrgoviștea, din care sînt date *toate* actele predecesorului său, — la 25 Mart 7053 (1545). Mai însemnat e alt document al lui Mircea, din întăia Domnie (București, 5 Iulie 7058 = 1550), prin care dă unor oameni «ocină din dijma lui Urdă la Grec (СРДЖК С ГРЕКО) în hotarul Vișinei (ВИШИНЕК), trei funii (СЖЕ), și ocină de la dijma cu pietre (ДИЖМА СЪС КАМЕНИ), ocina din Brastoviță, două СЖЕ», etc., precum și la Fântăneale și Izlaz. Mircea numește în document pe Vlad Călugărul (КАЛГЕРА), străbunul său (ДЕД: prin tatăl lui Mircea,

Radu-cel-Mare, al cărui fiu se vede deci cu siguranță că era) (Doc. Golescu, depuse la Ac. Rom.).

La n° 11. Petrașcu-cel-Bun fu iarăși un Domn mai mult țirgoviștean (sau gherghițean) după Bucureșteanul Mircea. Din acestași an avem un act al lui, fără însemnarea lunii (Țirgoviște), pentru «Maria ce a fost soția (ЖИТЕЛНИЦА) lui Bale Păharnicul din Pietroșani» și fata ei Dobra: o soră a Dobrei, Neacșa, lăsase ocina ei, la moarte, acesteia și МАИКСЪ ИИ. Ea făcuse și un zapis *in extremis*, la care chiamă «oamenii buni și drepti: popa Dumitru din Trăgșor și jupanița Stana Măndeașca и поповъса жупаница ана și Stan părcălab de — și popa — din Stăncești și Badea Comis de Buciumeani și Oprea Șain și Dragușin» (Doc. Bărcănescu, depuse la Ac. Rom.).

La n° 16. Din același an și tot din București (30 Iunie), e alt act al lui Alexandru-Vodă, care dă ocină la Vladuleanilor Coresi Logofăt (deosebit de diaconul Coresi; v. Nerva Hodoș, în *Prinosul Sturdza*, p. 239: să nu fie Coresi și un nume de botez?). Se pomenește și Radu Călugărul (adecă Paisie; v. *Pretendenți domnești*, p. 75).

La n° 16. În col. Tzigara-Samurcaș se află un act al lui Alexandru-Vodă, din 3 Februar 7083 (1575).

La n° 17. Mihnea-Vodă urmă tătăluși său abia în anul 1577. Ar ieși că din data de la Facerea Lumii a documentului nostru e să se scadă numai 5508.

La n° 18. E de observat că Mihnea numește pe predecesorul său Alexandru «tată», dar nu zice nici într'un fel lui Mircea Ciobanul. Ar fi încă o dovadă că Mircea-Vodă, al cărui fiu fusese Alexandru, e Mircea al lui Mihnea, și nu Mircea al lui Radu (Ciobanul). — Din anul precedent (București, 25 Novembre 7087 = 1578) mai cunosc un act inedit de la Mihnea, pentru un Lupșan. În aceeași colecție a documentelor bărcănești e și un act, din București, 11 August 7083 (1575), al lui Alexandru-Vodă (nume ca: Răducul, Gago). — Alt act al lui Alexandru-Vodă, dat din Țirgoviște, 29 August 7079 = 1571), cuprinde și cuvîntul de *vecin* (И ВТ ВЕЧИНН).

La n° 22. Data trebuie să fie greșită sau falsă: pe atunci domnia Petru Cercel. — Între documentele Bărcăneștilor se află un act de la Mihnea, din 21 August 7093 (1585), prin care întărește ocină lui Mihaî din *капови* Trăgșor (socoteala în pogoane).

La n° 27. Pentru Calotă Spătarul, apoi Ban, v. vol. V, p. 641.

La n° 28. Litovoî de supt Alexandru-cel-Bun e pomenit, tot în 1407, și în *Cronica Hușilor*, II, p. 5 (Ravas Litovoî).

La n° 31. Faptul că documentul e scris în românește, pe cînd Radu Șerban ținea foarte mult la forma solemnă slavonă, că pomeneste o carte a lui Preda Buzescul, dată pe un timp cînd țara va fi fost fără Domn, că ispravnicul și poate chiar scriitorul e Radu Buzescul însuși, toate acestea arată că documentul a fost dat în grele și nesigure timpuri de luptă. Nefiind nici însemnarea locului, ar ieși că el a fost dat într'o pribegie, în care Radu Șerban se simția totuși, se nădăjduia Domn. Socot deci că actul nu poate fi decît din 1602. Cf. vol. IV, pp. 14-15.

La n° 36. În col. Tzigara-Samurcaș se află un act de la același Domn, datat «Gherghița, 7117» (boierî: Lupu Log., Nica Vist., Mrăzea Spat., — Stol., Radu Cluc. Buzescul, Cernica Vor.). — Între hîrțile Bărcăneștilor la Ac. Rom. se află un act al lui Radu Șerban (Tîrgoviște, 6 Iunie 7116=1608), în care se pomenesc Stanciul Țărcariu, Radul Părcălaboiul, Gherghe Petrecescul și neamul său, al Petriceștilor, Crăstea Banul.

La n° 40-2. Mai cunosc un act din acest an, Tîrgoviște, 20 Octombrie 7121 (1612); doc. citate. — În col. Tzigara-Samurcaș se cuprinde un document, din 7 Decembrie 7121 (1612), pentru Turturea Păharnicul, ce are moșie în satul Găuriciu. Boierii sînt cam acei din n° 8, pp. 479-80, al vol. V, însă la început trebuie suplinit acolo Tudor Vel Ban; după Dediul, Crăstea Spătar; după Bratul, Lupul Păharnic, și, în loc de Fota, e forma «Foti».

La n° 47. Din anul precedent (11 Decembre 7123=1614), tot din Tîrgoviște, avem o întărire a lui Radu Voevod către Radu Logofătul din Zăvoiū, pentru niște oameni, Măican, Iarul, cari «fusesse acești oameni mai înnainte cnejī (кнез)», până ce se daū ca vecinī lui Mihaī-Vodă. Acesta iea Ardealul «и столин ест гедес емс кралю с стол белградс и кзем земле арделское, а къ послѣд на гедес мс посламо ест по прѣвѣзлюбленат и вт ердхнат втрокс гедс емс неколае коевода, да бити гедарѣ земле клашкое, и четитомс црх ешеж послаа мо ест скиптрс вт четитаг порт, и езе велика сжмрение, и проковдѣтне многа вркмена...¹» Apoi vine Simion-Vodă «и пакн със скиптрокс вт четитомс црю тсркс² (Doc. Bărcăneștilor, la Ac. Rom.).

La n° 48. Din același an (29 April) și loc cunosc un act al lui Alexandru Iliăș în col. Tzigara-Samurcaș. Se dă o ocină lui Manolache Șifariul. Boierii sînt: Dumitru Ban, Vintilă Vor., Nica Log., Stoica Vist., Paruș Spat., Gorgan Stol., Lamba Com., Mrăzea Păh., Ianiul —.

La n° 49. Dobromir Banul e cel de la sfîrșitul sec. al XVI-lea, mort supt Petru Cercel, de mîna călăului (Cron. țerii și vol. V, p. 434, nota 1), lăsînd un fiū, Mihail Postelnicul, care se stînge în a doua Domnie a lui Mihnea-Vodă (*ibid.*).

La n° 50. Traducătorul a greșit data: Domnul muntean era la această dată Gavril Movilă.

La n° 51. Din același an și loc (28 Iunie) e actul prin care Gavril-Vodă întărește mănăstirii Sf. Ecaterina din București, care e метохъа la «Sinaia», satul Berești, pe care bătrînul Ivașco Vornicul din Golești îl cumpărase de la «un frate al lui» (decī Albul) și-l dăduse mănăstirii. Se pomenesc: Episcopul Maxim, ce a stat la Sf. Ecaterina și жспан ивашко вел двор., вьлѣнша, анепсис ивашко старат двор. голескша, и нн-кола вел пнт., анепсис пан кист. (doc. citate la Ac. Rom.). Pentru Ivașco Băleanul, v. *Cron. muntene*, p. 37. Cît despre

¹ «Și se făcu Domnia Sa Craiū în Scaunul Belgradului și peste toată țara Ardealului, și în urma aceasta Domnia Sa trimese pe prea-iubitul său fiū Nicolae Voevod, să fie Domn în Țara-Românească, și cinstitul Împărat îi trimese și el schiptru de la cinstita Poartă, și cu mare împăcaciune trecu multă vreme.»

² «Iarși cu schiptru de la cinstitul Împărat turcesc.»

Pană Vistierul, el e un vestit boier al lui Radu Șerban (v. vol. V, p. 625).

La n° 61. Decî la 3 Maiu Radu Mihnea era încă Domn în Muntenia. Peste cîteva luni el trece în Moldova (Septembre; vol. IV, p. CLI). Printre cele d'întăiū documente ale urmașului său, Alexandru Radu (Coconul), trebuie să se socotească cel din Tîrgoviște, 10 Novembre 7132 (1623), pentru satul Ojogeani din Ialomița, altul decît acel, vestit printr'o luptă (vol. IV, p. CXCIX), de pe Prahova (se pomenesc Buiul, Banciul) (doc. cit. la Ac. Rom.). — În col. Tzigara-Samurcaș se află un act din 7133, de la același Alexandru-Vodă Coconul. Divanul se deosebeste întru cîtva de cel din 1626 al acestui Domn (v. vol. V, p. 438, n° 6); el cuprinde pe Papa Vor., Fiera Log., Vlad. Vist., Mihi Spat., Bartolomeiū Stol., Bratul Com., Gherghe Păh., Costandin Postelnic.

La n° 65. Tot din București, la 18 Iulie următor, Alexandru Iliăș dă o întărire (Bibl. Ac. Rom., doc. cit.) (nume: Chicul).

La n° 70. La 3 August următor, din București, Matei-Vodă întărește lui Ivașco Vel Vornic moșiile lui de la Ojogeni, Slătioarele-de-jos și Mărași (Bibl. Ac. Rom., doc. cit.).

La n° 73. Din același an, București, 26 Ianuar (7144), avem un act de la Matei-Vodă, prin care dă moșiși lui Preda Vornic din Ceaplea și soției lui, «Margăi». Pomenit și «jupan Stanciul Ruzeriū братъ ииеръ кшнуѣ» (Bibl. Ac., Doc. Golescu).

La n° 79. În acest an, 7148, la 10 Mart, din Tîrgoviște, Matei-Vodă dă un act pentru Bunea al doilea Vistier; e pomenit Ioan al doilea Postelnic, fiul Clucerului Nedelco Boteanul (Bibl. Ac. Rom., doc. cit.).

La n° 102. Din 10 Iunie următor, e actul, păstrat la Ac. Rom., doc. Scarlat Ghica, prin care se face o întărire lui Pan Pepano, cunoscut prin legăturile sale cu Matei al Mirelor și ale unui urmaș al său cu Cantacuziniū (*Operele lui Constantin Cantacuzino*, pp. XXXVI-VII, p. 13 și urm.). Dacă Pan Pepano a trăit pe vremea lui Matei Basarab, e de crezut că există o ediție mai

veche decît cea din 1672 a poemelor lui Stavrinos și Matei al Mirelor ; cf. Legrand, *Bibl. grecque du XVIIe siècle* :

Matei-Vodă, lui «Pan Pepeno, fratele lui Ghine cupeșul», pentru moșia Codrenii. «Acest de mai sus arătat sat, Codrenii, de mai înainte vremea a fost a lui Calotiv [= Calotă] Banul, iar după aceea, în zilele răpoosat[u]lui Mihail Voevod, a fost trimis la cumnatul său, la Ban Părvul de la Mih[ă]ești, carile, luînd de la giupăn Gherghia din Bogdănești, tatăl giupănes[i] Sămii Stolnicesii a lui Stroe Stolnic, cincizeci mii de aspri bani gata, i-au dat în mîna Banului Calotiv, și ș'aŭ făcut trebuințele sale ce i-au trebuit, și, pînă cînd aŭ trăit Ban Calotiv, el n'aŭ purtat gri[ă] ca să plătiască acești de mai sus arătați bani. După[ă] aceea, în zilele răpoosat[u]lui Șerban Voevod, după[ă] ce aŭ murit Banu Calotiv, giupăniașă Stolnicăsa, fiica lui Gherghie din Bogdănești, aŭ fost apucată pe Banu Părvul de la Mih[ă]ești... pentru acești... bani.» Se ieau Codrenii. Rămîn Simeii și «fratelui său Chircăi Păharnic». «Iar după[ă] aceea, cînd aŭ fost în zilele lui Radul Voevod Mihnea și în zilele lui Alexandru-Vod[ă] Iliiaș, iar giupăniaș[a] Săma Stolnicăsa, trăgînd multă nevoe și urgie de spre acești Domni, atunci Isariu Cupeșul și Ghine fratele lui Panu Pepeno s'aŭ fost aflat la vremea ei de nevoe, cu atîta trudă și ostensială, și aŭ agiutorat-o cu atîta bani și[i] alte lucruri, pînă cînd i-aŭ scos capul de la peirea și din rea urgia, iar altul nimine din sîngele și din rudeniile ei nu s'aŭ aflat la vremea de greutate ei.» Ea și Chirca cedează decî Codrenii, dînd carte și «răpoosat părintele Vlădica Luca Mitropolitul» [un act de la acesta, în *Bibl. Ac. Rom.*, ca doc. 232/LXXXII]. Acum se ridică «Dancilul Logofăt sîn Hamza ot Periani și Isac Logofăt sîn Părvul Logofăt, nepoții Banului Calotăv», cu «cuvinte netrebnice». Isac era «feșor Meidințului Logofăt». Sînt osîndiți «după[ă] legea să dea gloabă 12 boi». — Traducere din 1792 de Polcovnicul Pav[el] Bebrîș (*sic*), tîlmaciu ot Vistierie».

Un Constantin Περων e martur într'un act din 1666 (*Bibl. Ac. Rom.*, doc. 10/XI).

Stolniceasa Sima e văduva lui Stroe Buzescu; v. *Conv. lit.*, 1903, «Manifestații nouă ale unei școlii vechi, II».

La n° 117. Mihnea-Vodă a fost, cum se spune în notă, un mare dezrobitor de rumîni, — din motivul fiscal al rîscumpărărilor prin bani, de almintîri. Cu privire la acest obicei al lui, avem un act, din 4 Mart 7168 (1660), al lui Gheorghe-Vodă Ghica, în care vorbește de niște oameni din Nedeița, cari aŭ dat fără dreptate niște galbeni, «pre vreme ce aŭ fost mersu satul Nedeița la Mihnea-Vod[ă], de aŭ dat banii, de s'aŭ rîscumpărat de rumănie».

În aceleași hîrtii ale Goleștilor, depuse la *Ac. Rom.*, se

află de la acest Mihnea-Vodă un act, ciudat prin nerușinarea lui, în care act el se încearcă a îndreptăți omorul de la Teleajen al unora din boierii săi. Orî-cîte păcate ar fi avut Mihnea, e totuși un fapt că boierii de omorul cărora se vorbește aici, îl părăsise și pîrise (v. vol. IV, pp. CCXCVII-VIII):

9 Decembre 7167 (de la Hristos 1658). Mihail Radul-Vodă, «credințosului priiatenului Domnii Meale, jupănului Bolog Mateiū, ca să-î fie lui tot satul Stănțeștiî ot sudstvo Gorjil și cu toți Rumăniî căț să vor afla și cu toat[ă] oŭ[i]na lor... Pentru că acestū sat Stănțeștiî fost-au al Prediî Vornicul Brâncoveanul, de cumpăr[ă]toare, încă mai denainte vreame; iar după acaia, cându au fostu acum în zilele Domnii Meale, pre vreame ō-am fostu la Teleajin mergător în slujba cinstitului și put arnicului Împărat, în Țara Ungurească, dinpreun[ă] cu Măria Sa Hanul și cu toat[ă] Tăt[ă]rămea și cu Cazacii și cu Pașa de Silistra, cu Turciî, și Ghica-Vod[ă], cu Moldoveanii, iar Preda Vornicul, el s'au sculat dinpreun[ă] cu Părvul Vistiariul și cu Istrate Postelnicul asupra Domnii Meale și a țărăi, cu rea ficlenie, ca s[ă] facă răutate Domnii Meale și țărăi. Într'acaia, văzând Domniia Mea și toat[ă] țara ficleniia lor, ajunsu-i-au leagea și judecata, să piar[ă] după lucrurile și vina lor, și ș'au luat plata, ca niște oameni răi și călcători de jurământu, și au rămas toate moșăile lor pre seama domnească. Derept acaia, fiind dumnealui jupănuul Bolog Mateiū priiaten și slug[ă] dereaptă țărăi, i-am dar și l-am miluit cu acest sat Stănțeștiî, ce iaste mai sus scris, ca să-î fie de moșie.» Marturi: Manul Vel Ban Cralevschiî, Barbul Vel Vornicul de Țara-de-sus (УТ ГОРНІЕ ЗЕМЛЕ), Radul Vel Vornicul de Țara-de-jos (УТ ДОЛНІЕ ЗЕМЛЕ), Radul Vel Logofăt, Stroe Vel Vistiier, Udriște Vel Spatar, Diicul Vel Cliucer, Vasilie Vel Stolnic, Manta Vel Comis, Ghiorghie Vel Păharnic, Alixandru Vel Postelnic, Drăgoiū Vel Sluger, Vădislav Vel Pitar. Ispravnic Radul Vel Logofăt. Scrie Preda Logofăt. Iscălitură. Monogramă. Pergament.

La n° 138. Isprăvnicia de Scaun corespunde în Țara-Românească Căimăcămiei din Moldova. Cf. *Soc. Brașovului*, p. 112. În Țara-Românească erau patru, cincî ispravnici; în Moldova trei caimacamî. Astfel, la 2 Decembre 7219 (1710), între mazilia lui Nicolae-Vodă Mavrocordat și sosirea lui Dimitrie Cantemir, «Iordachii Rusătu, Vornic, Antiohie Jora, Hatman, Dabi[ja], Căimăcămiei», daū un zapis «fratelui nostru Gavril Vel Vornic [Costachi]», ca să-și caute veciniî» (Bibl. Ac. Rom., doc. Micleștilor).

La n° 149. De fapt, scrisoarea e mai târzie, căci beizadeaua e Gheorghe Cantacuzino, guvernatorul Olteniei pentru Germani. — De curînd Ac. Rom. a căpătat un act, din 20 Iunie

7230 (1722), prin care acest Cantacuzino scrie «Vornicului Ștefan» (Prășcoveanul) pentru un popă din satul lui («N. Deporta, sec[re]t[ariu]»).

La n° 153, 156. Între hîrtilile Goleștilor, la Ac. Rom., am găsit următoarele acte relative la Știrbei, care sînt să se adauge la cele resumate pe pp. 686-8 din vol. V :

3 Mart 7199 (1691). Vinzare de Rumîni către «dumnealui Matei Postelnic, coconul dumnealui Rad[ul] Com[i]sului Știrbiai ot Izvor». Între marturî și «Baçul ot Dălgopol[e], snă Gherghinei județ».

30 August 7209 (1701). «Rafail monah Știrbeai, car[e] mi-au fost numel[e] pe mir[e]nie Radul Com[i]s». dă zapis Glavaçogului, unde e egumen Ștefan, care a venit la el la Argeș și i-a vorbit «pentru o moșie carea o am fost dat la sfânta măn[ă]stire Glavaçogul pentru îngroparea frăține-meu Ivan Slugeariul, încă din zilele lui Matei-Vodă o am fost dat, anum[e] Conjești: ačastă moșie o au fost cumpărat frate-meu Ivan Slugeariul de la socru-său Mitrea Rudeanul.» Marturî: călugării Ghenadie, egumen de Argeș, Pahomie, Ivan tot de acolo, clisearul și paraclisearul.

20 April 7222 (1714). Ștefan-Vodă Cantacuzino, lui «Matei Postelnic Știrbeai», pentru niște Rumîni din Izvor, «nepoții Radului Duvalmului... Pentru că acești au fost ai moșu-său, lui Tudor Cluț. Știrbeai, și ai frățini-său, lui Arvat Spătar». Rămăsese, după moartea lui Tudor, «pă seama Radului Comis Știrbeai și pă a lui Ivan Slug. Milcoveanul», care, acesta, «în zilele răposatului Raadului-Vod[ă]», își mărită «o fată, anume Vlădaia, după Raadul Șufariul, feçorul lui Gherghe dă Tărgoviște: i-au fostu datu zeastre Milcoveanii surori-sa Vlădaei, fata lui Ivan Slugeariul». Șufariul vinde, supt Grigore-Vodă, Comisului Radu Știrbeai. «Și Radul Comisul i-au stăpănit cu bună pace, până cându i s'au întâmpat pribegie în Țara Ungurească, în zilele răposatului unchiului Domnii Meale Șarban-Vodă», cînd pe Rumîni îi cer «Papa, feçorul lui Arvat Spătar, și cu nepoții lui». Protestă Radul, «după ce au venit Raadul Comisul den Țara Ungurească, în zilele Mării Sale lui Constandin-Vod[ă]». Se judecă cu ei «cinstitul și credinçosul boiariul Domnii Meale Constandin Știrbeai Vel Baan». El cîștigă la «Măria Sa Constandin-Vod[ă]». Domnul pune pe «Toma Cantacozinò care era vt. Logofăt, de au scris cu chinovarî roșu pă marginea acei cărți a răposatului Matei-Vodă, cu care să făcea Papa... stăpănitor acelor Rumăni, cum că n'au avut niç o treabă cu dănșii». Matei Știrbei stăpînește pe Rumîni «20 de ani, în zilele Mării Sale, cu bună pace». Apoi Rumîni fac proces: «au fostu ras pă unde au fostu scris atuncea cu chinovar». Iar cîștigă Știrbei. «Numai, întâmplându-să mazilie Mării Sale Costandin-Vodă, n'au apucat ca să dea carte.» Face acum noul Domn, «știind pe cum au fostu ačastă judecată, și, den voia și porunca lui Dumnezeu, miluindu-ne cu Domniia țării ačeștia». Monogramă cu roș. Iscălitură domnească. Pecete peste

hîrtie. «Constandin Coștescul vt. Logofăt.» Cf. și articolul despre Știrbeș, tipărit de d. Ilie Nicolescu, în *Literatură și artă română* pe 1903.

La n° 180. În copie se spune că originalul ar fi la Bibl. Ac. Rom.: nu l-am putut găsi acolo. «Tosirchi» e un nume neadmisibil.

La n^{le} 197-8. Pentru acest Hrisoscoleu și alții, v. mai sus, p. 563. Cf. și n° 237.

La n° 239. Razul era un boier moldovean; v. asupra lui mai sus, p. 557. O scrisoare a lui Grigore, din 1755, în vol. V, p. 666.

La n^{le} 265, 267. Iancu Caragea, Caimacamul, e viitorul Ioan Gheorghe Caragea. Pentru un Costachi Caragea, tot Caimacam la Craiova, v. n^{le} 280-1.

La n° 285. Iordachi Arghiropulo e dintr'o familie care a dat și Dragomanii Porții. V. *Doc. Callimachi*, II, p. 662.

La n° 301. La Ac. Rom., doc. 147/LXXXVIII, se află o scrisoare, din 15 April 1821, a lui Iordachi Negruș, poate ruda poetului, cu privire la aceste întâmplări din 1821:

. . . . Îngrijare ci aveți di auzurile aceste ci în tot menuntul crescú și sporesc pătimim ș[i] noi de dănsăle, dar di o samă de vremi nu li mai credim, ci li socotim toati nimică a fi. Turci din prin sarhaturî poate vor își asupra eteriștilor, însă, după poroncile ci aú, pi raia nu vor supăra la nimicăi și poati că nici să vor sui pe acolo pi la dumv. Pentru acesta, nu avè nici-o îngrijari, căci eú am purtari de griji a ti înștiința când va fi vre o frică... Butca dumniai cu greú să lucriază, căci Niamtu aú eșātu răú și îl trag datornicei în toate părțale. [Iscălit:] Ianache Negruș Sardar.

La n° 310. Constantin Ghica e fiul Domnului de atunci, Grigore Ghica. Grigore avuse un frate cu numele de Costachi, care muri în Ardeal la 1822. În Arch. bisericii din Șchei (Brașov) se păstrează permisia, din 23 April, pentru ducerea în țară a rămășițelor acestui Costachi Ghica, general și consilier titular rus. V. și Hurmuzaki, X, p. 322, nota 1.